

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravniški prostori:
2637 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2637 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1911. CHICAGO 23. ILL. TOREK, 21. DECEMBRA (DEC. 21), 1943 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 248
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Toča ameriških bomb na Nemčijo se nadaljuje

Sovjetske kolone se v prodiranju v Beli Rusiji bližajo Polotosku, ključnemu železniškemu križišču, 40 milj od poljske meje. Angleški vojaški krogi pozdravljajo sovjetsko ofenzivo.—Ameriška pehota zavzela San Pietro, glavno točko nemške obrambne črte v Italiji. Srdite bitke med enotami britske armade in Nemci se nadaljujejo.—Zavezniška letalska sila kontrolira ozračje nad Novo Britanijo

London, 20. dec.—Ameriški teški bombniki so danes podnevi spet poleteli nad zapadno in severozapadno Nemčijo in posipali še neznan mesta z bombami, dočim so v prejšnji noči zavezniški bombniki, ki bazirajo na Sredozemlju, napadli Inomost (Insbruck) na Tirolskem in Augsburg, ki je 20 milj severozapadno od Monakova.

Moskva, 20. dec.—Uradno poročilo pravi, da so sovjetske sibirske čete danes obšle Vitebsk, potem ko so prebile nemško črto zapadno od Nevela v Beli Rusiji. Ruska armada se naglo pomiče proti meji Letseke skozi 50 milj široko vrzel na nemški fronti.

London, 20. dec.—Čete ruske armade, kateri poveljuje general Ivan Bagramjan, so v prodiranju preko trikotnega ozemlja med Nevelom in Vitebskom v Beli Rusiji došle v bližino Polotoska, ključnega železniškega križišča, 40 milj proč od stare poljske meje, se glasi poročilo iz Moskve. Ofenziva ruske sile je uspešna na vsaj štiri točke. Razpršila tri nemške pehotne in eno oklopno divizijo.

Buletin, objavljen v Moskvi danes zjutraj, trdi, da so Rusi razbili 69 nemških tankov, čez dvesto težkih in lahkih topov, 468 strojníc, 760 tovornih avtov in 16 orožnih skladišč. Sovjetske čete so okupirale tri železniške centre—Jeseriče, 13 milj južno od Nevela, Gribači, 24 milj južno od Nevela, in Bičih, 20 milj južno od Nevela. Med več kot 500 naselbinami, katere so Rusi osvobodili, sta mesti Mehkovoje in Dubrova.

Radio Moskva je naznanil popotitev 7000-tonskega nemškega transporta na Barenškem morju in da so ruski gerilci v operacijah v žitomirski pokrajini zapadno od Kijeva, glavnega mesta Ukrajine, razbili železniški most in pet vlakov, na katerih so se nahajali nemški vojniki. Čez 500 Nemcev je izgubilo življenje.

Vojaški krogi v Londonu pozdravljajo sovjetsko ofenzivo in prodiranje ruskih čet v smeri Nemčije. Vzhodna Prusija je oddajna manj ko 300 milj od fronte pri Nevelu.

Moskva ne omenja bitk na drugih frontah, dočim radio Berlin poroča o ruskih naskokih na nemške pozicije v bližini Hersona, ob ustju reke Dnjeper pri Črnem morju, in intenzivnih vojnih operacijah v bližini Kirovograda.

Zavezniški stan v Alžiru, 20. dec.—Ameriška pehota je zavzela San Pietro, najtrdnjše točko nemške zimske obrambne črte, poljuj bitki, se glasi naznanilo. Zdaj prodira naprej od te točke. Druge enote pete ameriške armade so okupirale San Cerasuolo, hribovsko vas, tri milje severozapadno od Filigiana, in del ceste, ki spaja Cassino z Rimom. Nemške čete so obkrožene v vznožju gore Lunge.

Okupacija San Pietra je odprla pot ameriškim četam v dolino ob reki Liri z druge strani. Američani so prej zasedli višine Camanškoga in Maggiorškoga gorja. Francoske čete so izvojevale nove uspehe v krajih, katerih naznanilo ne omenja. Italijanske čete, ki so dobile težke udarce v bitkah z Nemci, so spet v akciji.

Obešanje nemških vojakov v Harkovu

Kazen za storjene zločine

Harkov, 20. dec.—Trije nemški vojniki in eden ruski izdajalec, ki so bili spoznani za krive zločinov zoper rusko ljudstvo, so bili obešeni na glavnem trgu tega mesta v pričo 50.000 moških, žensk in otrok, ki so navdušeno aplavdirali. Kazen za storjene zločine so plačali s smrtjo na večalih stotnik Wilhelm Langheld, poročnik Hans Ritz, pomožni načelnik Gestapa, nacijske tajne policije v Harkovu, korporal Reinhardt Retzla in ruski izdajalec Mihajl Petrovič Bulanov. Slednji je bil sofer gestapovec. Preden je bil obešen, je padel v nezavest.

Čsodbo je izrekel general A. N. Mjasnikov, predsednik vojaškega sodišča, po zaključanju javne obravnave. Pred obešenjem je počasi in s poudarkom prečital obsodbo. Ritz in Retzla sta prošla za milost, toda prošnja je bila zavrnjena.

Ti so bili prvi Nemci, obsojeni v smrt in obešeni javno v Harkovu, odkar so Rusi reokupirali to mesto.

Fašistični sindikati odpravljeni v Italiji

Washington, D. C., 20. dec.—Vojni department poroča, da je zavezniška vojaška vlada v Italiji odpravila fašistične sindikate in dovolila delavcem organiziranje v svojih inijah. Slednji so izrazili željo po kooperaciji z angleškimi in ameriškim delavci.

Štiri osebe zgoarele v hotelu

Chicago, 20. dec.—Štiri osebe so zgoarele v požaru, ki je nastal v hotelu Adams večeraj zjutraj, ena pa je dobila težke opekline. Požar je uničil dve nadstropji hotela in škoda se čeni na \$10.000.

TITO RAZKRIL NEMŠKE IZGUBE V JUGOSLAVLJI

Cez 10.000 ubitih, ranjenih in ujetih v bitkah

AMERIŠKA POMOC PARTIZANOM

London, 20. dec.—Radio Svobodna Jugoslavija poroča, da so partizani maršala Tita, katerim zavezniki dostavljajo orožje in druge potrebščine, ubili, ranili in ujeli čez 10.000 nemških vojakov v zadnjih 20 dneh. Te izgube so utrpeli Nemci v ofenzivi, katero je Titova sila združila zadnji teden.

Nemško poveljstvo je zagnalo v ofenzivo proti partizanom 14 do 20 vojaških divizij, katere so podpirale oklopne kolone in letalska sila. Pod pritiskom te armade so se morali partizani umakniti iz krajev ob Jadranskem morju v hribe v notranjosti Jugoslavije. Iz teh hribov je partizanska armada okrog 250.000 slabo oboroženih moških in žensk začela uprizarjati protinapade na nemške vojaške posadke v centralni Bosni. Zavzela je že utrjene nemške pozicije pri Banja Luki in udrila v predmestja tega važnega rudarskega središča, 95 milj južnozhodno od Zagreba, hrvaške prestolnice. Železniška postaja je v rokah partizanov.

Partizanske enote so vrgle nemški vojaški vlak iz tira na progi Djakovo-Osijek v Slavoniji, razbili mostove in drugi vojaški vlak na progi Pleternica-Kapela.

Kairo, Egipt, 20. dec.—Tovori bojnega materiala, ki so ga pripeljali ameriški parniki v Italijo, gredo od tam v Jugoslavijo. Doznava se, da je Titova osvobodilna armada začela dobivati orožje in druge potrebščine kmalu po zavezniški okupaciji Brindisija in Barija, italijanskih luk.

Zavezniki drže črte Jadranskega morja med Italijo in Jugoslavijo odprte in po teh se prevažata ameriški bojni material v Jugoslavijo. Promet na teh črtah nadzirajo ameriški vojaški častniki. Ti so tudi navezali stike s člani Titovega štaba v Jugoslaviji.

Enote Titovega brodogva prihajajo v Italijo, kjer nalože orožje.

Domače vesti

Nov grob v Chicagu
Chicago.—Dne 18. dec. je umrl Joseph Bliš, star 77 let in rojen v Smolincih pri Slovenskih goricah, član društva Slavije št. 1 SNPJ. Njegov pogreb se vrši danes (torek) popoldne na pokopališče Woodlawn Memorial Park.

Is gornjega Michigana
Traunik, Mich.—Pred kratkim je tukaj umrla Antonija Lavrič, rojena Zgonc, stara 43 let in doma iz Loškega potoka. Podlegla je operaciji na jetrih in vodenici. Zapušča moža, štiri hčere in brata.

Is Clevelanda
Cleveland.—Dne 17. t. m. je v bolnišnici umrl Jos. J. Lunder, star 64 let in rojen v Podpoleni pri Velikih Laščah. V Ameriki je bil 40 let in tukaj zapuščal ženo, tri sinove, tri hčere in dva vnuka.

Stavka tiskarjev v Washingtonu

Dva lista prenehala izhajati

Washington, D. C., 20. dec.—Dva jutranja lista — Post in Times-Herald — nista izšla kot posledica stavke, katero je oklicala krajevna tiskarska unija. Možnost je, da bodo zastavkali tudi tiskarji pri listih Daily News in Star.

Unija zahteva zvišanje plače za dolar na dan in druge koncesije od izdajateljev washingtonskih listov. Slednji so se zbrali na svoji seji in razpravljali o stališču.

Organizacija izdajateljev je ponudila tiskarjem zvišanje 72 centov na dan, kar pa so odklonili.

Japonci priznavajo vojne potežkoče

Washington, D. C., 20. dec.—Radio Tokio je v poročilu, ki je bilo tu presteženo, priznal, "da se je vojna zasakala od samoobstoja do samoobrambe Japonske. Sovražnik se ne ozira na svoje izgube in prodira naprej v protiofenzivnih operacijah, ki so se pričele v avgustu."

Je in ga odpeljejo v Jugoslavijo, pod zaščito ameriških bojnih letal.

Zavezniki strli fašistični krožek

Šestnajst oseb aretiranih v Siciliji

Zavezniški stan v Alžiru, 20. dec.—Agentje zavezniške armade so odkrili in zatrli prvi aktivni fašistični krožek na okupiranem italijanskem ozemlju z aretacijo petnajstih moških in ene ženske, ki so priznali sabotaže in zaroto za oborožen puč v Siciliji.

Trinajst članov tega krožka in Maria d'Ali, hči bivšega visokega fašističnega uradnika, je podpisalo priznanje. Izjavili so, da so poredali več telegrafskih in telefonskih žic in s tem paralizirali zaveznike komunikacije in da je oče omenjene finančiral njihove aktivnosti. Zarotniki so zbirali tudi orožje in se pripravljali za spopad z zavezniškimi četami.

Pričakuje se, da bodo razkriti nadaljnji detajli fašistične zarote. V tej so zapleteni študentje, bivši člani fašističnih mladinskih organizacij. Noben izmed aretirancev ni star več ko 29 let.

Aretiranci so na podlagi vojne zakona podvrženi smrtni kazni, toda besednik zavezniške armade dvomi, da bodo ustreljeni. Dvanajst oseb, katere so vojaške avtoritete prej aretirale, je bilo izpuščenih iz ječe zaradi pomanjkanja dokazov.

Bivši italijanski premier aretiran

Poročilo ne omenja vzroka

London, 20. dec.—Vittorio Emanuel Orlando, 83 let star italijanski državnik in eden izmed "velike četvice", ki ni hotel podpisati versajske pogodbe po zaključanju prve svetovne vojne, je bil aretiran po Nemcih, se glasi naznanilo Badoglijeve vlade iz Barija.

Naznanilo ne omenja vzroka aretacije. Orlando je znan kot nasprotnik fašistov. Leta 1925 so ga fašisti ugrabili in prepelili v Palermo, ker se je obrnil proti Mussoliniju. Sodi se, da je bil aretiran, ker je nameraval ustanoviti protifašistično stranko.

Orlando je odvetnik in njegova politična kariera se je pričela, ko je bil izvoljen za poslanca v okraju Partinico, Sicilija, l. 1897. Pozneje je bil prosvetni minister. V času prve svetovne vojne je bil imenovan za predsednika ministra in potem za predsednika vlade. Orlando je zastopal Italijo na mirovni konferenci v Versaillesu po končanju prve svetovne vojne. On, predsednik Wilson, Lloyd George in Clemenceau so tvorili "veliko četvoro" na tej konferenci. Orlando ni hotel podpisati versajske pogodbe, ker ni dobil zadostnih garancij glede Reke in zaščite italijanskih interesov na drugi strani Jadranskega morja.

General Eisenhower v Angliji?

London, 20. dec.—Po nacijah kontrolirana radiopostaja v Vičhyju, Francija, poroča, da je general Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške oborožene sile v Sredozemlju, dospel v Anglijo. Poročilo trdi, da ga bo nadomestil kot poveljnik te sile angleški general Harold Alexander.

Deset Italijanov ustreljenih v Milanu

London, 20. dec.—Nemška častniška agentura poroča, da je bilo deset oseb ustreljenih v Milanu zaradi umora fašističnega komisarja. Več drugih je dobilo dvajset let zapora.

VODJE BRATOV-ŠČINKONFERIRALI Z ROOSEVELTOM

Napori za odvrnitev preteče stavke na železnicah

MOŽNOST SKLENITVE KOMPROMISA

Washington, D. C., 20. dec.—Voditelji petih železniških bratovčin in uradni železniških kompanij so v Beli hiši konferirali s predsednikom Rooseveltom v namenom odvrnitev preteče stavke, ki izbruhne 30. decembra, če ne bo konflikt izravnani. Po konferenci, ki je trajala pet ur, je Bela hiša naznanila, "da sporazum o mezdni kontroverzi ni bil dosežen, toda prizadeti so dobili jasnejšo sliko o problemih."

Konferenca sta se udeležila tudi James F. Byrnes, direktor vojne mobilizacije, in Fred M. Vinson, direktor ekonomske stabilizacije. Stephen Early, Rooseveltov tajnik, je izjavil, da je bila na konferenci razprava o vseh fazah kontroverze, nanašajoče se na vprašanje zvišanja plač železničarjem. On je izrekel upanje glede sklenitve kompromisa na konferenci, ki se bo vršila v torek.

Voditelji bratovčin so pozvali člane posvetovalnih odborov, ki se nahajajo v Chicagu, naj odpotujejo v Washington in se udeležijo razgovorov. Vinson je doslej vztrajal pri svojem stališču, da bi zvišanje plače železničarjem razveljavilo mezdno formulo "malega jekla". To prepušča zvišanje mezd za več kot petnajst odstotkov nad točko, ki je prevladovala v januarju leta 1941.

Konferenca v Beli hiši so se udeležili A. F. Whitney, predsednik bratovčine železniških spremnikov; D. B. Robertson, predsednik bratovčine kurjačev; Alvanoy Johnston, predsednik bratovčine strojevodjev, H. F. Fraser, predsednik bratovčine izprevodnikov, in T. C. Cashen, predsednik bratovčine kretničarjev. Železniška kompanije so reprezentirali John J. Pelley, Jacob Aronson, D. O. Loomis, Frederick W. Green, C. Y. McClean, Bruce Dwinell, J. B. Parrish, R. V. Halsey, S. S. Morton, C. S. Cannon, H. A. Enoch, G. J. Ray, C. W. Van Horn, C. W. Horning in C. A. Gill.

Vojni department zasegel tovarno

Baltimore, Md., 20. dec.—Vojni department je v smislu odredbe predsednika Roosevelta zasegel tukajšnjo tovarno Western Electric Co., proti kateri so delavci zastavkali pred enim tednom. Okrog 6800 delavcev je zavojevanih v stavki. Pričakuje se, da se bodo stavkarji vrnili na delo. Tovarna je udeležena v proizvodnji materiala za armado in mornarico.

Predsednik nemškega sodišča umorjen

Stockholm, Švedska, 20. dec.—List Afton-Tidningen poroča, da je bil dr. Alfred Funk, predsednik posebnega nemškega sodišča generalnega komisarijata v Ukrajini, umorjen. Ruski partizani so udrili v njegov urad v Rovnu, kjer je sedež nacijske administracije, in ga ustrelili. Kako so partizani prišli v urad, katerega stražijo gestapovci, je zagotetka.

Nasičevanje inflacijske sveri.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (vsen Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosmetstvo \$9.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

K zaključku leta

Hermine, Pa.—Skoraj bi rekli, da že prihodnje leto trka na vrata. Ampak prej nas bo obiskal še nekdo drugi—saj veste, tisti stari Miklavž. Kot običajno bo zopet podaril največ tam, kjer imarjega vsega dovolj, če je človek v resni potrebi, se pa težko dobi, pa naj bo od Miklavža ali kogarkoli.

Jaz bi najraje videl, da nam bita mož prinesel—mir in svobodo, ne samo nam, marveč vsemu svetu. Naše sinove naj bi dostavil domov pod naša božična drevesca in zapisal na listek: "Tukaj vam pošiljam vaše sinove, ki so se hrabro borili za očeta in mater in domovino, premagali sovražnika na vsej črti in izvojevali mir pa svobodo vsem zemljanom."

Tako darilo bi ne škodovalo nobenemu očetu, nobeni materi pa tudi mlajši bratci in sestrici bi ga bilo zelo vesel.

Nekaj podobnega sem videl pri prijatelju Franku Vozlu, ko je bil na dopustu sin, ki služil v mornarici. Ko se je odpravil da gre nekam, ga oče vpraša kam gre. Pravi, da gre pogledat svojega dekleta predno se vrne k vojakom: "Saj veš, oče, kako je bilo, ko si bil ti v mojih letih, tudi ti si si šel."—Imaš prav, sin, ko moj. Le pojdi. Tudi jaz sem šel in tudi jaz sem bil vojak kot ste zdaj vsi trije moji sinovi. Videl sem, da se je mož zjokal, ko je fant odhajal. Tudi ni prav nič čudno, če se človeku solze utrnejo v takem primeru kot je današnji vrtinec, ki lovi in mori delavsko življenje in svobodo. Ali enkrat se bo že zjasnilo in bo lepo vreme kot se nikdar ni bilo. Tako si naj vsakdo misli in deluje v tej smeri.

Ob novem letu si skoraj vsak posameznik narekuje nekakšno resolucijo, katero v dobri veri skuje za vse prihodnje leto. Nekateri te resolucije drže, druge pa popokajo še predno sirena znani novo leto. Tako nam spet splavajo naše misli do Atlantika in Pacifika, kjer je nešteto naših sinov na bojnih poljanah za obrambo domovine. In tako bodo romale lepe kartice od fanta do dekleta, od dekleta do fanta. Voščili si bodo vse najboljše, kar si more predstavljati človeško bitje. Ampak vse je tako zamotano, da še sami ne vemo, ali spimo ali bomo. Le malo vidimo skozi to gosto meglo.

Moj sinko je tudi precej daleč od doma in ne vem, kako bo preskrbljen za te praznike. Nahaja se v Avstraliji. Piše, da je tam prav romantična dežela in da se mu dopade. Ali tudi je zapisal: ljubi dom! . . . Ravno pri teh besedah je tudi meni spolzela

solza po licu. Ali kaj hočemo? Nič mu ne moremo pomagati. Denarja, pravi, ne potrebuje, za jesti ima dovolj, svobode pa ni kot doma. Ravno za ta princip se najbolj bori vsako živo bitje — za svobodo.

Charlie Drap, mlajši sin Matja Drapa je bil tudi na dopustu. On se nahaja v Seattle, Wash. Saj veste, eni prihajajo, drugi zopet odhajajo k svojim kadrom. To se bo godilo tako dolgo, dokler ne bo zapisano črno na beler: "Konec gorja—pojdite domov, kolikor je vas še živih. Onih, ki so padli, pa ne moremo poslati domov—oni so že našli svoj dom . . ."

H koncu želim vam vsem skupaj vesele božične praznike in srečno leto 1944.

Frank Fink.

Se priporoča Miklavžu

West Middlesex, Pa.—Naj se zopet malo oglasim, da ne bodo prijatelji mislili, da sem že zmrznil v tej naši sibirski zimi. Imam več zaostalega za poročati, toda bom to storil kasneje, ko mi bo čas dopuščal. Sedaj smo zelo zaposleni v tovarni, ob nedeljah so pa seje društev in klubov in zdaj tudi volitve odbornikov.

Na božični večer, 24. dec., priredi naš mladinski krožek primerno igro s petjem v slovenskem domu v Sharonu. Vse presostanek je namenjen našim revežem v stari domovini, to je za pomožno akcijo. Torej ne pozabite tega večera priti vsi od blizu in daleč. Po igri pa bo prišel zopet Miklavž kot vsako leto in bo obdaril male in velike. Seveda, kdor bo bolj priden, več bo dobil.

O, ti sveti Miklavž! Mnogokrat si me že oblagodil s kakim darilom in gotovo me tudi zdaj ne boš zgrešil. Saj nisem tako natančen. Vse mi prav pride, tudi "železna" v teh mrzlih dneh. Saj veš, da se v prodajalni tako težko dobi, posebno pa še jaz, ker živim daleč proč. Tudi samopojno pero bi mi prav prišlo. Sedanje je tako slabo, da mi papir trga in črnilo razliva po papirju. To lahko vidi tudi naš urednik, da se ne lažem. Zato prosim tudi urednika, če kje vidi Miklavža, naj mu priporoči, da potrebujem dobro pero. Če ugodi tej moji želji, bom čitalelje Prosvete še večkrat zabaval s kakim dopisom, drugače bom pa naredil po svoje.

Božič s in novoletne kartice so že, pričele prihajati. Prvo sem dobil 11. dec. iz Clevelanda od družine Rebol. Jaz sem pa začel —šparati. Zobotrebec ne potrebujem, žveplenke tudi rajši probim kot kupim in letos bom nekaj prihranil tudi pri božičnih

in novoletnih karticah, kajti jih ne bom dosti pisal mojim prijateljem in znancem. S tem bom prihranil nekaj dela tudi poštnim uslužbenecem. Ti so že zdaj tako zaposleni, da nimajo časa, da bi mi redno dostavljali Prosveto. Včasih jo dobim šele čez štiri dni, včasih pa kar tri skupaj. Potem pa čitaj, če imaš toliko časa.

Ker sem že zapisal, da letos ne bom poslal dosti sezonskih voščil, naj pa tukaj voščim vsem prijateljem in znancem in vsem čitateljem Prosvete vesel božič in srečno novo leto. Želim tudi to, da bi se naš fantje, ki se bojujejo po vsem svetu, vrnili domov k svojim dragim zmagoviti, zdravi in srečni.

Anton Valentinčič.

Delo za SANS

Sharon, Pa.—Na seji dne 5. dec. je bilo sklenjeno, da se zastopniki Sansa potrudijo in gre do okrog Slovencev, da proizvedo glede nakupa vojnih bonдов in obenem tudi pobirajo prostovoljne prispevke za Sans, ki se zelo trudi za osvobodjenje Slovencev v stari domovini. Vse to pa stane denarja. Torej kadar vas obišče, ne izgovarjajte se. Pojdite zastopnikom na roke in prispevajte kolikor morete. Tudi nam ni lahko hoditi od hiše do hiše in trkati na vrata, ali dolžnost nas veže.

Glavna seja naše podružnice Sansa se vrši 2. januarja. Pozivamo vse Slovence, da se udeležite te seje, da si izvolimo odbor za 1944. Ne recite, da na to sejo spadajo le zastopniki in uradniki. Toliko je v vaši korist kot v našo, torej pojdimo vsi na to sejo, da razmotrivo in ukretno kaj koristnega. Iz urada Sansa dobimo več komunikacij, katere je nemogoče razdeliti med vsakega posameznika. Te stvari se lahko preberejo na seji in slišali boste, kaj se dela v Jugoslaviji in Ameriki za osvobodjenje naroda.

Joe Pavlinč in Joe Steklarčič sta pred zadnjo sejo nabrala \$20, kar je že lepa vsota, ker je v North Sharonu le par Slovencev —so pa tisti napredni. Joe Pavlinč je nabral že lepo vsoto za Sansa med svojimi prijatelji. Čast mu! Le še tako naprej, Joe!

Torej na glavno sejo 2. jan. pridite vsi in tudi prinesite copake, da bomo videli, če ste za osvobodjenje svojih bratov in sester v stari domovini. Oni potrebujejo vaše pomoči.

Frank Okorn, tajnik.

Glas iz Kanade

St. Catharines, Ontario, Kanada.—V Prosveti čitam dopise iz raznih krajev dežele in vidim, kako je v Ameriki. Tako se bom tudi jaz oglašil iz Kanade in povedal, kako in kaj je tukaj.

Tukaj je še precej Slovencev, ki delamo v raznih tovarnah. Delo res ni naporno, ali tudi plača ni velika. Nekateri delajo na kontrakt ali od kosa, toda se morajo zelo mučiti, da dobe tistih par centov več; ampak to jim bo še enkrat škodovalo pri zdravju. Nas je par Slovencev, ki pregledujemo one komade, ki jih drugi skujejo. To delo bi lahko opravljal vsakdo, pa naj bi bil še tako star, ali pa desetletni deček. Sedim in ko me začne vse boleti, se premaknem na drugi sedež. Tako gre dan za dnevom. Pregledujem, kar izdelajo pri dveh parnih kladivih. Včasih se jim eno kladivo potare, popoldne pa še drugo. Tedaj hodim po tovarni kot izgubljen pes, toda siht mine in plača \$5 je vseeno. Tako sem zvečer bolj spočit kot zjutraj, ko vstanem.

Zdaj pa nekaj o naših farmarjih. Okrog našega mesta St. Catharines je nad 60 slovenskih farmarjev, vsi dobro situirani. Farme imajo na dobrem kraju in zemlja je rodovitna. Pečajo se s sadjarstvom. Zadržje poletje sem šel večkrat obratiti slive, breakve in grozdje. Ubogo drevje je bilo tako obloženo z zlahtnim sadom, da je komaj držalo. Večkrat sem se pošalil s mojim prijateljem Pintarjem, da mu je gotovo vrag pomagal, ker mu je sadno drevje tako obradilo.

Ampak dragi čitatelji, noben vrag mu ni pomagal. To so naredile pridne roke. Na vsaki strani sem videl angleške farne, kjer je bilo drevje stariško, trava pa tako velika, ako bi bila farmarica v njej, bi je jastreb ne videl. Ali pri naših slovenskih farmarjih je pa vse drugače. Tam ne vidiš drugega kot

Filmaka igralka Gale Robbins

drevje, pod drevjem pa tako čisto, ako bi kdo cent izgubil, bi ga lahko pobral kot na tlakovanih cestih. In drevje je mlado in lepo razraščeno. Zatorej tako čista in gnojna zemlja dobro obrodi.

Gledal sem to ubogo drevje, ki se mi je tako zahvalilo, ko sem ga obral. Stal sem dva čevljava od tal in z male slive nabral 28 besketov. Vidite, koliko lepih copakov je prineslo pridnemu farmarju.

Ti farmarji so res srečni. Prej, ko so delali po zlatih rudnikih, so si prislužili lepe cente. Potem so prišli iz North Ontario in tukaj pokupili farne od Angležev in dobro napravili. Na farmi oni ne bodo lačni, pa naj pridejo še tako slabi časi, kakor so bili, ko človek ni mogel nikjer dobiti dela za noben denar. Teh farmarjev ne bo skrbelo, da jih bo kdo vrgel iz hiše na cesto, ker oni so v svojem.

Mi drugi, ki imamo kmetije v starem kraju, smo pa siromaki. Vse cente smo tja poslali in vse dobro popravili, da je imel Italijan in zdaj Nemec kaj razbijati. Tukaj smo se mučili in varčevali, da smo nekaj prihranili, zdaj je pa vse vrag vzela.

Čital sem, da so Italijani mojo rojstvo vas Kopolje s topovi razbili, del vasi je pa tudi pogrel do tal. No, kaj zdaj s temi siromaki? Skozi Rdeči križ sem dobil pismo od otrok, da je mama, oziroma moja žena umrla 10. avgusta 1941 in da so sami ostali, po številu pet otrok brez varuha. V pismu je bilo 25 besed po nemško. Glasilo se je: "Mama je umrla, imela je pljučnico. Doma smo zdravi vsi. Za oskrbnika so nam postavili tega in tega. Pozdravi!" To je bilo vse. Pismo je bilo datirano 1. januarja 1942, jaz pa sem ga dobil 10. oktobra 1942.

In zdaj—kje so moji ljubi otroci brez mame, brez hiše, lačni, raztrgani, prestrašeni in brez vsega? Še tam je hudo, kjer imajo očeta in mater doma, še mnogo huje je pa za take kot so moji. Najstarejši sin ima 22 let, najmlajša hči pa šest let. Nima jim kdo dati skorjice kruha, ne tolažbe, sploh nič. Oh, kako mi je hudo, ker tukaj imam vsega dovolj. Pri vsaki jedi pravim sam sebi: Ko bi le mogel nasiti moje revne otročičke vsaj s tistim, kar gre tukaj v smeti in imeli bi dovolj hrane. Tako mi je hudo, da se večkrat zjokam. Ali kaj hočem, ker pomagati jim ne morem.

Vidite, dragi rojaki in rojakinje, koliko gorja je po svetu. In kdo je kriv tega strašnega klanja in mučenja med narodi? Bil sem v zadnji svetovni vojni, ali nam je bilo strogo prepovedano, da ne smemo krasti ali komu napraviti škodo. Gorje mu, kdor se je pregrešil čez to prepoved. Če ga je dobil oficir pri kršenju tega zakona, mu je poznal kroglo v glavo. Zato smo se bali delati kaj takega. Danes so pa ti barbari vse drugačni. Delajo, kar hočejo, samo da bo čim prej končan naš trpeči narod, da bo dosti praznega za barbarje.

Bil sem še majhen, ko pride berač in prične govoriti, da bo prišla svetovna vojna. Vprašal

sem svojo starejšo sestro, kaj je to—svetovna vojna. Odgovorila mi je, da se bo vse teplo po vsem svetu, berač pa dostavi: "Ja, pa ravno ti boš dorasel to klanje." In res sem se vojskoval. Berač je še rekel, ko bo prišla druga svetovna vojna, bo še hujsa od prve; strašna bo tako, da bo ves narod uničen. Ostala bo samo žena in gledala, kje je kako živo bitje. V daljavi bo zagledala nekaj človeku podobnega; stekla bo tja, toda namesto človeka bo stal štor in žena ga bo objemala in se zjokala.

Vidite, kaj takega lahko pride. Sovražnik je še močan in zavezniki tudi ne bodo odnehali. To strašno klanje gre lahko do konca. Pride velika bolezen, ki se pomori še ostale. Kar bo ostalo mladine, iz te ne bo nič narasčaja, ker so preveč sestradani. Tako se bo lahko svet uničil.

Jugoslavija je pobrala vse sorte narodnosti. Po ruski revoluciji je pribežalo tja tisoče tistih belih gardistov. Ti so bili različni uradniki, zdravniki, učitelji, sodniki, odvetniki in vrag vedi, kaj še. Vsi sami reakcionarji. In ta element je izpodrinil naše uradnike, da so ostali brez službe. Naj povem slučaj mojega bratrance.

On je bil nekje na Stajerskem za nadučitelja. Ko je v stari Avstriji prišla mobilizacija leta 1914, je bil poklican pod orožje. Tisti učitelji so delali za razbijanje Avstrije in za novo državo Jugoslavijo. Hodili so od vojaka do vojaka in jim govorili, naj se ne bojujejo proti Srbom in Rusom, češ, da so naši bratje. Kar na enkrat jih pa zagrabijo avstrijski Nemci in hajdi v zapor v ljubljanski grad. Tam so moje mu bratrance potrgali zvezdice, bil je nadporočnik—cesarske narave in kapo. Enako tudi ostali jim. Postavili so jih pred sodišče—sedem oficirjev—in bili so obsojeni na smrt.

Njegova žena dobi telegram, naj pride takoj do njega, če ga hoče videti živega. Moja mati in njegova žena prideta do mene, naj ju spremim na ljubljanski grad, da ga bomo še enkrat videli, predno ga ustrele.

Ko pridemo tja in prosim stražo za vhodno dovoljenje, nam pravi, da ni moč priti do obsojenca, ker on ni civilni, marveč vojni zločinec. Pustil sem tiste ga osla, se zmuzal naprej in šel k nadporočniku, ki mi poveste, kdo smo in kaj želimo. On mi je dal dovoljenje, da smo lahko naprej.

Moj bratranec se je smejal, ko smo ga zagledali. Rekel sem mu: "Tone, kaj ti če nova država, ko boš za to delo jutri ustreljen?" On: "Jaz bom plačal s svojimi življenjem jutri ob petih zjutraj na ljubljanskem strelišču, ali v boste dobili novo državo in živeli v miru. Ločili se boste od Nemcev, kajti mi smo bili tlačani in zasluženi pod Avstrijo."

Drugi dan zgodaj zjutraj gremo spet do grada. Prihajajo vseh sedem obsojencev na dvoje rišče. V tistem trenutku pa pride dovoljenje, da je Hren (moj bratranec) in še trije drugi pomikani, ostale so pa gnali na strelišče, oziroma morišče.

Ko je leta 1918 Avstrija padla, je nastopila država S.H.S. Avstrija je propadla in moršče se je začelo pomikati proti svojemu domu. Tudi moj bratranec je šel na svoj dom na Stajerskem, kjer je učil toliko let, živel v lepem kraju in imel dosti zemlje, da je lahko pridelal vsega dovolj za svojo družino. Njegova žena je še zmiraj učila.

Kar naenkrat pa pride od njega dovoljenje, da se mora preseliti v drugi kraj v hribe v majhni faro. Moral se je udati povelj, in se je preselil. Na njegovo mesto so postavili ruskega belogardista za učitelja. Ta belogardist je imel vse dobro, ali njegov bratranec, ki je skoraj dal svoje življenje za novo Jugoslavijo, je pa poslal v kraj, kjer ni mogel živeti, ne umreti.

Njemu se je ta nova država tako zamerila in pristudila, da je naredil oporočo, kadar bo umrl, da njegovega trupla ne smejo nikoli kopati, ker ta zemlja ni vredna, da bi jo gojili, ampak naj ga sežejo in njegov pepel vržejo v vetrove, da ga raznesejo na vsaki strani. In prav tako se je zgodilo, ko je umrl.

Zdaj zopet čitamo, kaj delajo ti ruski belogardisti po naši državi, kako mučijo Jugoslovane, ker oni imajo zdaj prednost pred nami. (Dolje na 2. strani)

Tedenske kritične misli

General Eisenhower, vrhovni poveljnik zaveznških armad v Sredozemlju, je dovolil trem delegatom mednarodne unije transportnih delavcev vstop v Italijo, da organizirajo italijanske transportne delavce. Eden teh delegatov je socialist Paulo Fano. Fano izem je uničil delavske unije v Italiji in zdaj jih bo treba nanovo ustvariti. Vest o prihodu treh delegatov, katero je objavil Chicago Sun, daje upanje, da angloameriška vojaška oblast v Italiji ne bo ovržala svobode organiziranja delavcev v unije.

Raymond Gram Swing, znani radiokomentator, je 15. t. m. poročal, da sta Roosevelt in Churchill dobila v Kairu zagotovilo kralja Petra, da se po osvoboditvi Jugoslavije ne vrne domov toliko časa, dokler narodi Jugoslavije ne odločijo, če ga hočejo. V tem smislu je poročal tudi radiokomentator Robert St. John. (Časopisje ni o tem poročalo.) Nekaj takšnega je objubil tudi grški kralj. Do danes ta vest še ni uradno potrjena.

Smisel poročila angleškega zunanjega ministra Edena zbornici je tudi bil, da naj ljudstva Jugoslavije in Grčije po svoji osvoboditvi sama odločajo glede svoje bodoče vlade. Kdaj pa pride osvoboditev? Vsekakor ne prej, dokler zavezniki ne invadirajo Balkana in prezeajo sovražnika iz tamošnjih dežel. Toliko časa, dokler so Nemci v Jugoslaviji, je vsako svobodno ljudsko glasovanje nemogoče. Grki se tega dobro zavedajo, zato so vprašanje svoje vlade odložili do konca vojne.

Zaveznška vojaška ekspedienca (kar pomeni, da porabi vsakogar in vse, kar ti lahko služi) pa je, da pomaga z orožjem in strelivom vsem, ki so aktivni v gerilski vojni na Balkanu in povsod. Američani in Angleži so se v Afriki in Italiji poslužili fašistov in prav tako se na Balkanu poslužujejo komunistov, kakor tudi četnikov, kdor koli jim je naklonjen in kdor koli nagaja sovražniku. Dali jim bodo vse, kar morejo in vzpodbujali jih bodo z lepimi besedami—vse bodo storili, samo da jih obdrže pri dobri volji in, kar je glavno, v boju s sovražnikom.

Ekspedienca zaveznikov se očituje v žarki luči v zadevi španskega fašističnega diktatorja Franka. Nikakor ne verjamemo, da je Franko ameriški in angleški vladi posebno pri sreju, ampak v Londonu in Washingtonu se vedno računajo, da ga je treba "apizati" iz nekega razloga. Na londonski radiopostaji so imeli španskega govornika Torresa, ki je vsak dan govoril v španščini. Nikdar ni izrekel niti ene sovražne besede proti Franku, toda njegov govorniški ton je bil tako lep in dramatičen, da so Španci kar požirali njegove oddaje. Kmalu je prišla pritožba iz Madrida. Franko je protestiral—ne zaradi Torresovih besed, marveč zaradi njegovega zapeljivega tona, v katerem se skriva sovražnost napram španski diktaturi. Razultat? Torres je bil odslovljen!

Med vsako vojno se nemoralnost sprosti in zajezdi konja, morala pa pade na psa. Pritožbe iz moralčnih krogov zoper razuzdanost ameriške mladine kar dežejejo. Mladinski zločini se množe. Tudi justica odpoveduje. Zadnji teden je čikaška porota oprostila tri obtožence, ki so se zagovarjali zaradi umora nekega genceža. Njihov odvetnik je govoril, da je gancež zaslužil smrt in če so ga obtoženci res ubili—zaslužijo nagrado, ne pa kazni. In porotniki so mu pritrdili! Čudno. Umor je umor, pa če privatnik ubije tudi največjega hudodelca. Čemu je treba policije in sodišč, če je vsakdo lahko sodnik in rabelj? Zares: vojna podi ljudi v anarhijo!

Ameriški suhači so pa urni. Stranka prohibicije je že postavila svoja dva kandidata za predsednika in podpredsednika za volilno kampanjo v prihodnjem letu. Dr. Claude A. Watson iz Los Angelesa je kandidat za predsednika. Watson, odvetnik in pastor, je izjavil, da je opojna pijača največji sovražnik demokracije in najboljši zaveznik birokracije in regimentacije. Gosh! Američani še niso pozabili, kako sta se v trinajstih letih prohibicije šopirili—birokracija in regimentacija in kako je demokracija dobivala batine po podplatih in temenu. Zato bodo volilec tudi prihodnji postavili suhače tja, kamor sodajo, v muzej. Nobene nevarnosti ne bo.

Zaveznški posvetovalni odbor za Italijo, v katerem je tudi Jugoslavija zastopana, je imel 15. decembra že tretjo sejo, na kateri je sklenil, da priporoči amerškemu generalu Eisenhowerju, naj zaveznška vojaška vlada v Siciliji, Sardiniji in južni Italiji izroči politično oblast tamošnjim antifašističnim strankam. Pričakuje se, da AMG srejnje to priporočilo. General Eisenhower je to že sam sugeriral in svetoval je amerškemu delegatu v odboru za Italijo, naj odbor razpravlja o tem. To pomeni, da bodo italijanske demokratične stranke, ki so v večini v politični koaliciji, kmalu zavladale na svobodnem teritoriju Italije—tedaj pa pride odločilna kriza za kralja. Badočljiva in druge ostanke bivše fašistične diktature.

Zastopnik Jugoslavije v zaveznškem odboru za Italijo je dr. Ivan Subašič, ban Hrvaške. Kakor poroča ONA, je Subašič za to mesto imenoval direktno kralj Peter in jugoslovanska vlada v Kairu ni imela pri tem nobene besede. Dr. Subašič je v konfliktu z jugoslovansko vlado—od katere je neodvisen, kajti hrvaški ban je odgovoren le kralju—zaradi njene velebarske politike. Čudne reči so to. Subašič in vlada v Kairu se ne moreta, toda Subašič in Peter sta si naklonjena. Kam spada mladenič Peter?

Ruth Allen Yeat (levo) in Elfy Christine Olsen, članici unije hotelskih uslužbenecv v New Yorku.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

"Nedičev" vlado. Take vrage bo treba iztirati iz države, kakor tudi Kočevarje. Oni so imeli svojo svobodo, svoje nemške šole in sploh so jim vse privolili. Ko je prišel Hitler, so Kočevarji zopet imeli svojo prednost, naše brate so pa tepli in mučili po zapori.

Vsem rojakom in rojakinjam veselo božične praznike in srečno novo leto!

Anton Hren.

Izkušnje starega naseljenca

Pišo rojak s severozapada

XXIII

Na renču tudi ni bilo več cow-boyjev, niti številne goveje živine, ker je država vzela vso zemljo razen nekaj malega okoli hiše. Rožičin brat, ki je bil takrat brhek mladenič, ko se me starejši, je sedaj izgledal še stanejši kot je bil. Eno nogo je imel umetno, denarja pa več kot je sam vedel, a kljub temu je samotarij nam s svojo ženo. Imel je dva sinova, dve hčeri in več vnukov, katerih vrata so mu bila zmiraj odprta, da se preseli k njim, ali se ni hotel.

Rožica, kje si ti, ki si tukaj okrog mene pred davnimi leti kamenčke metala, prepevala in skakala kot mlada srna... Prestala si prav gotovo več žalosti kot jaz. Ne daleč od tukaj te krije črna zemlja. Ne bilo bi prav, ako bi ne šel na tvoj grob in tam pomolil očenaš. Tudi ne bo prav, ako ne bodo i mene poleg teba zakopali...

Drugi dan so mi na njeni gomili moji dobrotniki obljubili, da bom pri njej zakopan... Hvala vam stokrat!

Prvo pomlad po tistem, ko sem prišel na ta renč in postal "princ", ker bil sem izbran za moč najljepšemu dekletu daleč naokoli in najbogatejšemu v vsej okolici, sem na konjičku večkrat odjezdil na mali hribček v bližini. Tam sem navadno skočil s konjička, se usedel ali pa stal na precej velikem okroglem kamnu. Stojel ali sedeč na tem kamnu, sem gledal proti vzhodu v neskončno daljino proti svoji rojstni domovini. Premišljeval sem o svoji pokojni mami, o svojem očetu, bratih in sestricah in stari teti; kako sem bežal iz svoje rojstne hiše; kako sem z vrha Kočevske gore zadnjikrat gledal dol v Belo Krajino; spal pod nekim kozolcem pri Ribnici; kako me je gostilničarka v Ribnici sumljivo gledala, ko sem si pri njej kupil za pet krajcarjev kruha...

Yes, o vsem tem sem premišljeval na tem okroglem kamnu, kakor tudi o tem, kakšna katastrofa me je zadela na tistih hlohkih na morju; koliko muk, stradanja, vročine, ponoči pa mraza sem preživel, se znašel v Mehiki skoraj mrtev, potem pa dospel na ta renč, kjer so me vzeli pod streho dobri ljudje, najprej iz usmiljenja, potem me pa povzdignili za najboljšega člana svoje družine.

Skoraj vsakokrat, ko sem na tem kamnu o vsem tem premišljeval, so okrog mene pričeli padati kamenčki. Šel sem za grm in tam našel—smejočo se Rožico s polno pestjo kamenčkov... Tukaj na tem kamnu sva si z Rožico obljubila zvestobo do konca življenja.

Ona mi ni ostala zvesta le do konca svojega življenja, ampak za vse veke, kajti ona počiva pod polovico tega kamna, drugo polovico pa je pustila zame. Spomenika drugega ni na tem grobu kot v ta kamen izklesana odprtina, široka 14 palcev, visoka 12 palcev, globoka osem palcev. Vratca na tej vdolbini so iz bron, od njih pa ima še danes ključ Rožičin brat. V vdolbini je majhna bronasta tablica z napisom: "I hope you will rest here—Rožica."

Ko sem bil jaz na tem renču, se ni nikomur niti sanjalo, da bo kdaj na tem holmeu pokopališče. Pozneje se je v tisto okolico naselilo več ljudi in na Rožičino željo so izbrali ta prostor za pokopališče.

Na tem kamnu sva se z Rožico večkrat pogovarjala, da bova šla kmalu po najini poroki obiskat moj rojstni kraj.

"Yes, my dear, najprvo, ko prideva tja, bova šla pomoliti na grob tvoje mame, šele potem bova šla k tvojemu očetu, bratcem in sestrici, katere bom jaz po slovensko pozdravila, kakor si me ti naučil: 'Zdravo, moj ljubi oče! Zdravo, bratje in sestra mojeg ljubega moža! Tvoje mačeha je tudi ne bom pozabila.' Njo bom prav tako pozdravila kot tvojega očeta. In tvoj učitelj? Yes, on bo 'best man' pri najini drugi poroki v tvoji rojstni domovini. Tvojo sliko bova tudi s sabo vzela in jo obesila tam na dolgi steni. Naj tam ljudje vidijo, koliko si pretrpel predno si mene našel..."

Tako sva se neštokrat pogovarjala na tem kamnu, pod katerim sedaj počiva Rožica. Morilčeva nakana je prekrizala vse te lepe načrte, naju z Rožico pa za vse življenje pahnila v žalost in trpljenje.

Rožičin grob sem obiskal šele drugi dan, ko smo prišli na renč, ker prišli smo tja že proti večeru. Moja dobrotnika sta prenočila v hiši starega očeta, jaz pa v hiši, katero so gradili zame in za Rožico takrat, ko je bil njen oče umorjen. Spal sem v isti postelji, v kateri je Rožica umrla. (Se nadaljuje.)

Mussolinijev sin mobilizira armado

Bern, Švica, 20. dec.—Vittorio Mussolini, sin bivšega italijanskega diktatorja, je prevzel vodilno vlogo v mobilizaciji fašistične armade z odobravanjem diktatorja Hitlerja, se glasi vest iz nekega kraja ob italijansko-švicarski meji. Cilj je formiranje armade 350.000 italijanskih republikanskih fašistov v Nemčiji. Del te naj bi tvorili italijanski vojni ujetniki, katere drže naciji v taboriščih.

Najzanesljivejšo dnevno delavsko vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih čitate vsak dan?

Konferenca v Teheranu

Napisal Victor M. Bienstock

Kairo, 6. dec. (ONA).—Zedinjene države Severne Amerike, Velika Britanija in Sovjetska unija so bile zaveznice že skoraj dve polni leti—združeni v skupnem boju proti strahovitemu sovražniku—predno je postalo mogoče, da se njih voditelji sestanejo na skupni konferenci kot v Teheranu.

Ta kratka misel nam pokaže, kako globok je bil prepad, katerega so končno vendar s polnim uspehom premostili Roosevelt, Churchill in Stalin.

Ta konferenca pa mora tudi ravno radi tega veljati za enega najvažnejših dogodkov v tej vojni—kajti ta konferenca je napoved vendar spojila trije separaten in posameznih vojn, katere so Anglo-Amerikanci in Rusi vodili proti svojemu skupnemu sovražniku v eno samo, skupno fronto.

Iz deklaracije je razvidno, da je Stalin zadovoljen z dozdaj še neobjavljenim dnevom, ki je določen za začetek "operacij, ki se bodo začele z vzhoda, zahoda in juga," in da bo to izvedeno čim prej, kakor hitro bodo mogli Anglo-Amerikanci nastopiti s vsemi svojimi silami. Res je sicer, da gre tu za vprašanje, ki se tiče pred vsem vojaških računov, toda stvar sega tudi daleč v politično ozadje sedanje vojne, tako da je bilo potrebno, da pride do političnega sporazuma najvišje vrste.

Na polju vojaške strategije se izraža deklaracija s toliko jasnostjo kot je le mogoče pričakovati ter pove kratko in jedrnat, da so se zavezniki sporazumeli glede načrta za popolno uničenje nemških oboroženih sil in da je bil dosežen tudi sporazum glede splošnega obsega teh operacij in preciznega datuma, kdaj bodo izvedene.

Dejstvo, da je Stalin podpisal to deklaracijo, potrjuje, da bo brez vsakega dvoma—neglede na sklepe pacifiške konference, ki se je vršila pred konferenco v Teheranu—vojna v Evropi dobila s strani Anglo-Amerikancev vso podporo in da bo vsaj začasno borba na Tihem Oceanu ostala pred vsem pomorska vojna.

Povsem očitno je, da je Stalin prepričan, da deklaracija glede Kitajske ne bo ovirala Anglo-Amerikancev, da nastopijo v Evropi z vsemi svojimi silami.

Konferenca v Casablanci je dala Churchillju priliko, da je izgovoril svojo glavno krilatico o "koncu začetka"—Teheran mu zdaj nudi priložnost, da oznanj tudi "začetek konca".

Akoravno pa je konferenca povedala v vojaškem pogledu vse, kar je le mogla, bi se ji moglo očitati, da ni prinesla nobenih podatkov—preko onih, katere nam je dala moskovska deklaracija—glede odločitev za vojni čas.

Uradni opazovalci, ki so bili navzoči na teheranski konferenci, pravijo, da je bil ves zadnji dan posvečen izključno le razmotrivanju političnih proble-

Hugh T. Mahoney (levo), član jeklarake unije CIO, in Otto O. Buttler, član unije kemičnih delavcev ADF, dva izmed štirih delavcev, katere je urad za vojne informacije poslal v Anglijo, kjer bodo obiskali vojne tovarne.

Angleži zasegli španski parnik

Vlada diktatorja Franca protestira

London, 20. dec.—Britska mornarica je zasegla španski tovorni parnik Sebastian in 5000 ton železne rude, ko je bil na poti v neko francosko luko ob Sredozemskem morju, se glasi naznanilo. Ruda bi prišla v nemške roke, če bi bil parnik dosegel cilj.

Španski parnik je prestregla britska bojna ladja. Oborožena posadka je potem prišla na krov in odpeljala parnik v Gibraltar. Španski diktator Franco je poslal oster protest britski vladi, toda dosegel ni ničesar. V Londonu smatrajo slučaj za kršenje britske pomorske blokade. Parnik je bil lastnina španske parobrodne družbe Commercial Maritima de Transporta.

Učinkovita britska kontrola ozračja nad Sredozemskim morjem je omejila španski kontrabandni promet na tem morju, ki je pred nekaj meseci zavzemal velik obseg.

Čudne pravne razmere v Nemčiji

Bern, 29. nov. (ONA).—Zaščita zakonov v Nemčiji je še porušila. Ako skrbno premotimo vse zadnje nemške dekrete, postane jasno, da sam notranji minister Himmler to čisto odkrito priznava.

Nemško civilno prebivalstvo je prejelo poziv, da nemške policije in nemških sodišč ne nadleguje z malenkostmi, kajti nacistična država nima niti časa niti sredstev, da bi se ukvarjala z manjšo vrsto zločin.

Eden Himmlerjevih dekretov pravi: "V takih časih kot so današnji, narod Nemčije ne more izgubljati časa s preganjanjem surovežev in drugih nevarnih elementov. Uradništvo na sodiščih šteje najskrajnejši minimum potrebnega. Oni malokotični sodniki in drugi uradniki, ki še poslujejo, morajo brezpogojno posvetiti svoj čas bolj važnim zadevam."

Himmler gre tako daleč, da priporoča civilnemu prebivalstvu, naj pozove na pomoč svoje sosedo v vseh takih slučajih, kjer gre za zločine manjše vrste. "Vsakdo ima dolžnost, da najprej dobro premisli, da li mu policija sploh more pomagati, predno se odloči, da v svoji nezvoznosti pokliče policijski glavni stan." In potem Himmlerjev dekret nadaljuje: "Prav nič hudega ne bo, ako ta ali oni nemški civilist pretrpi manjšo izgubo, namesto da bi klical na pomoč policijo, kajti mnogo je danes takih, ki morajo prenakati še mnogo večje izgube."

V teh dekretih je tudi objasnjeno, da so edini prestopki, kateri se morejo smatrati za resne, vplomi v zakloniščih za zračne napade in defetizem. V vseh takih slučajih je kazen zločin, katere ujamajo—smrt.

Subasić postal delegat Jugoslavije v italijanski komisiji

New York, 6. dec. (ONA).—Overseas News Agency je izvedela danes, da bo delegat jugoslovanske vlade v izgnanstvu, prideljen Posvetovalnem odboru za zavezniško kontrolno komisijo za italijanske zadeve, Ivan Subasić, ban Hrvatske, ki živi v Zedinjenih državah od l. 1941.

Subasić je sprejel imenovanje kot neposredno pooblaščenec od kralja samega, ne pa od vlade v Kairu, katere politiko oboja. Po konstituciji Jugoslavije je ban odgovoren le kralju samemu.

V začetku preteklega poletja je Subasić z letalom odšel v London, da se tam posvetuje s kraljem Petrom glede kritičnih vprašanj jugoslovanske politike. Z veliko doslednostjo se je vedno držal vstran od jugoslovanske vlade v izgnanstvu, s katero so bili hrvatski krogi v najstrožjem nasprotstvu, ker je bila predstavnica velesrbskih ambicij.

Neznano je še, kdaj bo ban Subasić odšel na svoje mesto, da prisostvuje sejam Posvetovalnega odbora, ki se je sestel prvič v Alžiru dne 1. decembra.

Ameriški član tega odbora je Robert D. Murphy, angleški delegat Harold MacMillan, a ruski Andrej Višinski.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in se posebno list Prosveta za koristi ter potrebno agitacijo svojih družin in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vse organizacije imajo običajno svoje glasilo. Torej agitatorji dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih družin naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Slovenski ameriški narodni svet

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE Z DNE 14. NOVEMBRA 1943

(Nadaljevanje)

Poročilo se vzame na znanje. (Sledi kratka razprava o stališču Italijanov, posebno Sforze in Salveminija napram Primorju, Trstu, Gorici in Istriji, in o poteku Round Table št. 20 [pod pokroviteljstvom revije Free World], v katerem so južne Slovane zastopali Adamič, Kosanovič, Radica in Šarenkov.)

Blagajnik brat Zalar poroča, da so računli o prejemkih in izplačilih mesečno priobčeni v listih, zato se mu ne vidi potrebno o tem dolgo poročati. Omenja le na kratko, da so do 30. oktobra znašali SANSovi dohodki \$23.876.90, izdatki \$6.524.12, preostanka pa je bilo \$17.352.78. Ob času te seje je v blagajni nad \$18.000. O drugih zadevah pa bo govoril kasneje.—Poročilo se vzame na znanje.

Predsednik Kristan poroča o vabilu organizacije po imenu Austrian Action, kateri predseduje Ferdinand Czernin. Ta organizacija želi, da bi se obe organizaciji sporazumeli glede korških meja ter da bi sprejeli skupno izjavo. Govornik misli, da je važno priznanje teh demokratičnih Avstrijcev, da se mora meja na Korškem popraviti in dobro bo dobiti več zvez s to organizacijo. Vendar pa je treba povedati tem ljudem, da si SANS ne lasti nobene pravice za sklepanje pogodb. Ta pravica izvira iz naroda, ki jo bo brez dvoma dal svojim svobodno izvoljenim zastopnikom v domovini. Za informativne svrhe pa stiki med demokratičnimi sosednimi skupinami ne morejo škodovati.

Častni predsednik brat Adamič pojasnjuje, kako je prišlo do tega vprašanja in želje grofa Czernina za rešitev slovensko-avstrijskega problema. Slednji je se najprej obrnil nanj kot predsednika Združenega odbora. Toda ker je koroško vprašanje izključno slovensko, ga je referiral SANSu in Czernina v tem smislu obvestil. Nima pa nobenega dvoma, da bo v bodoči Avstriji grof Czernin igral veliko vlogo kot jo bo Julius Deutch, ki načeluje drugi, alični avstrijski organizaciji.

Eksekutiva smatra, da je tolmačenje predsednika Kristana popolnoma pravilno ter ga opolnomoči, da v tem smislu nadalje deluje.

Zatem brat Kristan poroča o seji Združenega odbora jugoslovanskih Amerikancev, ki se je vršila v Pittsburgu prejšnji dan in na kateri so poleg njega zastopali SANS bratje Zalar, Kuhel, Rogelj, Cankar in sestra Priklad. Seja je bila dobro obiskana. Predsednik Združenega odbora je preobčlen z delom, radi tega mu je seja dala pravico upošliti upravitelja za urad in eno osebo za publiciteto. Na dnevnem redu je bilo tudi priporočilo SANSa, da se v izjavi napravi sprememba pri točki sedem in deset kot je zaključila večina na naši seji meseca avgusta. Naša prošnja je bila odklonjena z vsemi proti dvema glasovoma (Zalar in Priklad). Bavili smo se tudi z vprašanjem financ in da se rešimo konfuzije, ki bi nastala, ako bi med Slovenci zbirali prispevke za vsak odbor posebej, je bilo zaključeno, da zbira prispevke le SANS, Združenemu odboru pa pomagamo iz naše blagajne po možnosti. Seja je tudi zaključila podpreti finančno Odbor jugoslovanskih časnikarjev v Londonu, ki je tako odločno nastopil in izrazil kritiko proti postopanju in politiki jugoslovanske vlade.

Poročilo o seji Združenega odbora se vzame na znanje.

(Med tem vstopi Sava Kosanovič, katerega predsednik Kristan predstavi kot zastopnika svobodnega jugoslovanskega naroda.)

Brat Adamič pojasni, koliko stroškov ima Združeni odbor z uradom, uposlenci, tiskovinami in propagando; ti stroški se bodo znatno povešali, ko odbor razvije še bolj intenzivno kampanjo. Sedaj so uposlene tri osebe, katerih skupna plača znaša mesečno \$450.00; to je majhna vsota za te čase. Nastaviti bo treba še dve osebi, kateri pa bo treba bolj plačati. Odbor je razpisal kampanjo za skupno vsoto \$30.000, katero bo rabil v prihodnjih šestih mesecih. Potreboval bi morda še več. Proračun določa \$5.000 mesečno. Prispevki od skupin in posameznikov sicer redno prihajajo, toda nekateri so majhni in ne zadostujejo. Od Slovencev, oziroma od SANSa odbor pričakuje \$9.000, ali \$1.500 mesečno za dobo šestih mesecev. Ostale narodnosti imajo prispevati sorazmerno. SANS je odgovoren za organiziranje tega odbora v smislu resolucije Slovenskega narodnega kongresa in izvršiti bo moral tudi največ dela. Toda to ni vse. Nobena narodnost nima toliko pričakovati od tega odbora in njegovega dela kot slovenska. In nobena narodnost nima tako velikih problemov kot so slovenski. Vprašanje zedinjene Slovenije je na tehtnici. Gre za Primorje in Gorico in Trst in Istro; gre za Korosko in del severne Štajerske; gre za Prekmurje. To so izključno slovenski problemi. Združeni odbor bo več dosegel pri reševanju teh vprašanj, kajti govori v imenu velike večine jugoslovanskih Amerikancev. Radi tega se ne smemo ustrašiti finančnih bremen.

Brat Zalar omenja, da je sicer res, kar je Adamič povedal, vsemeno pa ne smemo pozabiti, da tvorijo Hrvati v Ameriki največjo jugoslovansko skupino. Radi tega bi tudi njihove obligacije morale biti največje.

Pojasnjeno je, da je hrvatska kvota znatno večja od slovenske, toda od Hrvatov se pričakuje prispevki od različnih skupin in organizacij, Slovence pa zastopa le SANS. Izraženo je tudi mnenje, da naši ljudje radi prispevajo, ako se denar res rabi za namenjene svrhe. Toda ker imamo v blagajni nad \$17.000, se nekaterim ljudem zdi, da ga preveč ne rabimo.

Brat Rogelj predlaga in dr. Kern podpira, da SANS dovoli Združenemu odboru po \$1.500 mesečno za dobo pol leta. Na glasovanju je predlog sprejet brez ugovora.

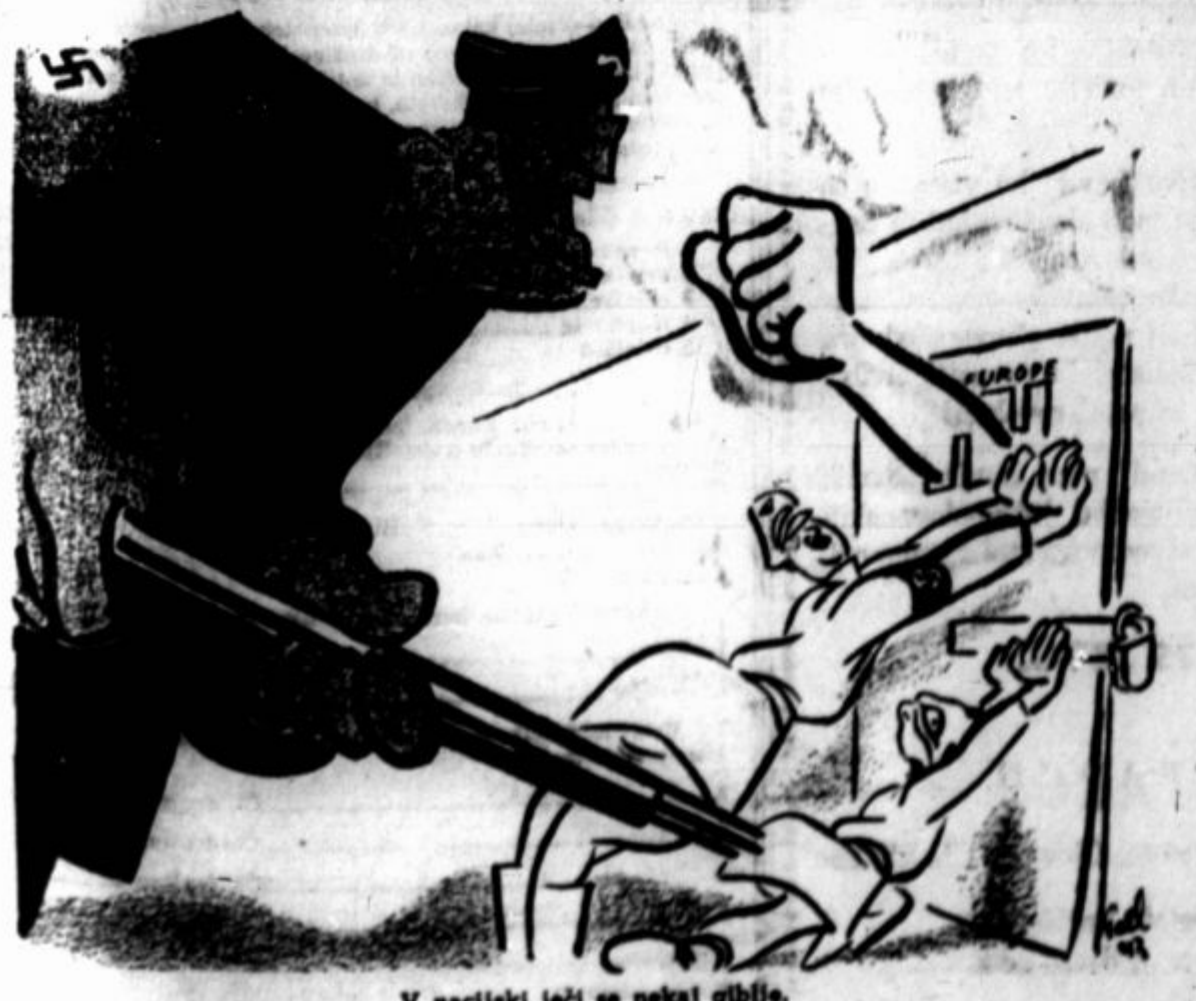
Brat Adamič se v imenu Združenega odbora SANSu zahvali za veliko naklonjenost in podporo.

Predsednik Kristan nato prečita resignacijo iz SANSa, katero sta podpisala rev. Aleksander Urankar in rev. John J. Oman. Po čitanju izreče sledečo izjavo: "Kot predsednik SANSa, kateremu je znano vse delo, ki ga je SANS do danes završil, konstatiram, da v resignaciji navedeni razlogi za odstop ne drže, da se SANS zvesto drži vseh resolucij in točno izvaja vse naloge, ki mu jih je naložil Slovenski narodni kongres; da dela ob enem za svobodno, zedinjeno, demokratično Slovenijo; da dela ob enem za svobodno, demokratično, federativno Jugoslavijo. SANS ne dela in ni delal tega, kar ta dva gospoda trdita. Kot predsednik je moja dolžnost, da moram to izreči in to tudi javnosti povedati."

Dr. Kern predlaga, da se resignacija z obžalovanjem sprejme na znanje. Predlog je podpiran in soglasno sprejet.

Brat Zalar nato izreče, da globoko obžaluje, ker sta ta dva odbornika poslala svojo odstopnico. Bila sta zapeljana. Zmeraj je imel upanje, da bomo lahko skupno delali brez kakih razprtij kot smo do sedaj. Ker pa odstop odločno zahtevata, njun korak iz srca obžaluje, kajti spoštuje oba in je nanju polagal veliko zaupanja.

(Dalje v dnevniku)

V nacistiki ječi se neka giblje.

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovnici F. 3-a

(Se nadaljuje.)

Vaše žene in dekleta sede doma na top-lem, moja ljubica je pa z menoj na krovu in karteece žvižgajo okrog nje! In vendar sem jaz tisti, ki sem se hotel udeležiti te bitke, in ki nimam v njej ničesar pridobiti, izgubim pa lahko prav mnogo! Sedaj pa se boste bili, dečki, to vam prisegam pri krvavoredeči zastavi, ki plapolata tu nad nami! Naprej, pravim, na skok, ali vas pa s temi lastnimi rokami...

Dalje ni govoril. Svetle njegovi oči so govorile še zgovorneje in dvignjeni pištoli naglasita njegove besede na način, ki si ga moral razumeti...

Med tem govorenjem se pa že zopet prikazujejo holandski vojaki, ki so se izvilni izpod cele gore platna, konopcev in drogrov, ter začeli prihajati na sprednji krov, se tamkaj razvrščati in tudi prav pošteno streljati na mlađice iz Saint Maloa. Že pri prvih streljih popadajo štirje Malonezi. Tako v nasrširnem ognju sovražnika in lastnega kapitana in na najsurovejši način postavljeni pred dokaz, da grozi smrt na desni in smrt na levi, da je treba torej na mestu poginiti ali pa zmagati, ni tem ovcem preostalo nič drugega, ko da se spremene v divje volkove.

Z glavami naprej, tuleč deloma strahu, deloma besa, se zaženejo naprej, da splezajo na sovražno ladjo, ki moli tik "Lepe podlasice" iz morja kakor ogromna gora, ki hoče malo fregate vsak čas stisniti s svojo gmoto. K sreči tvorijo popadli in med seboj zapleteni drogovi s platnom in povodci neke vrste most. Za mornarje ni posebna težava prekoračiti takšen most.

Ni še poteklo četr minute, ko že zapazi Tomaž, da je ostal sam na zapuščinem svojem krovu, njegovi dečki pa so vsi na sovražnem krovu, kjer se vržejo z obupnim naporom vseh svojih sil s sekirami, meči in noži na Holandce.

Tomaž je zato nekaj časa miren ter spleza po nekakšnih razbitkih na vrh, da se razgleda po bojišču...

Položaj se med tem ni bistveno izpremenil. Kvečjemu v dobro. Konvoj je sicer še tukaj, toda zelo oddaljen, in še vedno beži z razpetimi jadrji. Sedaj se že sme smatrati, da je rešen in da je predrl blokado, kajti gospod de Gabaret se še vedno bje s sovražnikom in se še vedno ukvarja s petimi Holandci, ki se ne morejo odtegniti njegovim ostrim pozdravom. Pa tudi nobena onih štirih sovražnih ladij, ki so napadle "Prekanjeno" in "Lepo podlasico", ne morejo zasledovati bežečega spreveda trgovskih ladij, kajti vsaka obeh fregat se drže po ene sovražne ladje tik nje, drugi dve, ki sta od "Lepe podlasice" prejele vsaka po eno dobro merjeno širino v svojo takelažo, sta pa izgubili svoje glavne jambore in se gibljeta sedaj le iztežka, tako, da se divjačini pred takimi lovci ni več bati. Nesrečna "Prekanjena" je pa, da priznava istino, res sama prišla v dokaj neugoden položaj, ker njen kapitan pač ni znal napasti svojega Holandca na tako izredno spreten način, kakor izvežbani Tomaž. Pa tudi v tem zelo razbitem stanju, kakor je "Prekanjena", ki je vzdržala sovražni strašni ogenj iz bližine, se je kraljevska fregata tako zapletla s sovražno ladjo v eno skoraj nerazdružljivo enoto, da se tudi ta nasprotnik za dokaj časa ni mogel zanašati na to, da se je otrese in da iznova započne preganjanje.

"Tako dobro gre, kakor le mogoče!" zakliče sedaj iznova oveseljeni Tomaž Ludviku, ki stoji ves čas na svojem mestu sredi poveljniškega mostovža ob krmilu.

Ko še tako kliče, se odpro vrata za njim in Juana se prikaže.

Čudovito lepa in v svoji najlepši brokatni halji, napudrana in našminkana, dasi ji to ni bilo potrebno, kakor plesalka in ne kakor gledalka strašne bitke na krovu ladje, koraka Juana brezbržno in ravnodušno proti poveljniškemu mostovžu. Strelji udarjajo tu ali tam, karteece, krogle ali kosi železa žvižgajo okrog nje. Dekletu pa od zavzetja Ciudad Reala dalje takina godba očividno ugaja, ker se prav nič ne briga za opasnost, marveč dostojanstveno koraka proti Tomažu, ki od razburjenja je dva diše, ko vidi, kakšnim nevarnostim se izpostavlja njegovo dekle.

"No?" pravi, "Kaj bitka še ni končana? Še vedno niste zavzeli ladje, ki je tu pred vami?" Tomaž strmi v njo negibno in kakor okamenel. Ona pa migne z rameni in našobi krasne ustne, kakor dama, ki se dolgočas. Potem pa pravi zaničljivo: "Uh, to je pa res klavrna in dolgočasna bitka! Kaj pa delate pravzaprav vi tukaj, pa tako sami?"

Tomaž sname svoj klobuk z novejim persom, pozdravi nizko, vrže potem klobuk ob tla in izjavi: "Že grem!"

Z istimi dostojanstvenimi koraki, s katerimi je ona prišla, se on sedaj oddaljuje, gre naravnost proti sovražni ladji, ter koraka tudi po onem gibkem mostu na sovražni krov, mirno dostojanstveno in skoraj počasno, z mečem v nožnici.

Baš ta trenutek so Holandci, ki se jim je posrečilo preriti se skozi razbitke in urediti se v dobre vojaške vrste, pričeli odrivati Maloneze pred seboj. "Lepa podlasica" je sama prihajala v opasnost, da jo Holandci zavzamejo.

Toda s sprednjega kastela se prikaže mornarjem, ki se že umikajo, ta hip velika Tomaževa postava.

Ta Tomaž rjuje: "Jagnje prinaša pomoč! Jagnje! Jagnje! Jagnje!"

Njegov mir se spremeni, kakor na mah v najbesejše krvavo ljutost. Zaleti se v sredo sovražnikov in tako strašno bje in seka okrog sebe, da se umaknejo tudi najhrabrejši. Bitka se spremeni in kakor z enim zamahom dobi drugo lice. V krvavi pijanosti potegne Tomaž svoje ljudi za seboj, da so Francozi ta hip zmagoviti. Kakor takrat na krovu galijone, ko so gnali premaganee pred seboj proti zadku ladje, kakor čedo ovac, ter jih pometli končno, kakor kup smeti skozi veliko lino v notranjost ladje, tako zažene sedaj tudi Holandce skozi isto lino in pekle požre preplašeno čedo bežečih, ki tulijo v svoji grozi, kakor trop pogublencev.

Skozi isto lino pa plane za njimi Tomaž, ki še vedno grmi iz polnega grla: "Jagnje! Jagnje! Jagnje!"

32

Ob solčnem zatonu istega večera se nudi mešanom morskemu mesta de Grace, ki jih je grom oddaljene kanonade polnoštevilno privabil na obalo, redek in slavodobiten pogled. Fregata, ki je skoraj brez jaborov, se opoteka sem in tja in zavije končno v luko, namesto jader pa ima nekaj platnenih cap, da lovi veter. Za seboj vozi v šlepu dve linijski ladji, obe tako obrtiti in goli, kakor so čolni za most. Trikrat polom je to, kar prihaja in kar se vzdržuje nad vodo le z največjo težavo. Toda na tem polomu plapolata trideset zastav, sicer tudi razstreljenih in razcefranih, da izgledajo kakor najfinejše čipke, toda trideset zastav, ki pripovedujejo o junastvu.

(Dalje prihodnjt.)

Deset povesti

Anton Novičan

CAMARJEVA KRČMA

(Se nadaljuje.)

Starka ga je pogledala srdito. "Skledo je razbila!" je dejala s surovim glasom, ki se je ves prjegal njeni podrti zunanosti. Francka je pobirala po tleh lončene črepinje. Pokašljevala je, ozke rame so se ji šibile, kakor da ima na sebi veliko breme. Robec ji je zlezal čisto na lice in po tilniku je padla kita ubogih redkih las. Pred Jurijem se je zgrudila na kolnih in še bolj zajokala.

"Ne jemlji si vsega k arcu," je dejal Jurij temno in jo hotel vzdigniti.

Izvila se mu je in grozno zakričala:

"Proč, proč! ... Kaj vi delate z mano, kaj me mučite ... Ubijte me, zadavite me, če sem vam na poti. Saj sem za vas le bolna mačka in jalova maternica ... Pa je krivica to, ki v nebasa vpije ... Bog vam bo vrnil, sreče ne boste videli, vi hudobni, gdi ljudje ..."

"Hudič dela med vama ta preprič!" je dejal Jurij v tihem besu

in je priprl kuhinjske duri. V veži je nastalo polumračno. Starčka je vzdihovaje zazibala svoje ogromno telo, zaroljala s palicami, podobna velikemu kolu, vratu, in se pomaknila od praga. Dajala je Juriju znamenje z glavno in pokazala na krčmo onkraj ceste.

"Ali si ga že videl?" je vprašala tih.

"Čuj," je nadaljevala šusteče, "dobro bi bilo, da bi šel kdo po biriče ... Da ga zvežejo in zaprejo in mu denarje vzamejo. Gotovo jih ima in vse bo zapil. Po mestih se je še bolj izpridil, z vlačugami se je vlačil, morda je kradel, kdo ve, morda je ubijal. Takemu človeku ni, da bi kaj zaupal. Po biriče, po biriče ... Ze zavoljo sramote, ki nam jo dela ... Lej, Jurij, poglej ..."

Prekinila se je, zakaj sum se je v krčmi polegel in harmonika je umolknila. Žubor pa je tekel dalje in še narasel, ko je nekdo odprl vrata. Čez prag je stopil visok človek, se opotekel in lezel, oprijemajoč se sten, do vrtnega plota. Knezovski se je izmuznila berglja. Prijela se je Jurija in on je čutil, kako ji drgeče roka.

"On je!" je šepnila.

Mož se je pomikal ob vrtni ograji do križa. Od križa se je šibila na cesto dolga poševna senca; trudno bel je visel na križu lipov Bog. Pijanec je tiplal po stebrov, dotaknil se ga je s čelom in ga objel in lezel vase, kakor da bi se priklanjal. Nato se je vzdignil in šel čez cesto in tam med poslopji zatonil.

"Vest ga peče!" je dejala Knezovka.

"Glejte ga!" je tih zaklical Jurij.

Starka se je sklonila. Mož je prilezel izza domačega kozolca kakor mesečen. Ogledoval si je vse natanko, stopal je tihotepko po prstih in se dotikal voza in pluga, stebrov in vsega. Od kozolca se je okrenil k hlevom.

"Spoznava, spoznava!" je mrmrala Knezovka in solze so se ji udrele po licu.

"Pokličite ga!" jo je opomnil Jurij.

Starka pa se je vzravnila, stisnila usta in napela oči. Zarohnela je na Jurija:

"Pokličiga ti, razbojnika ... In jezna in še s solzami v očeh je odropotala v vežo.

Iz krčme so se razlegli glasovi. Dvoje, troje pijancev se je gnetlo na pragu.

DEATH COMES TO SNIPERS WHO HID IN U.S. BARGES

THIS WRECKED AMERICAN BARGE was one of many similar craft that ran aground as Marines forces invaded Tarawa. During the night, Jap snipers moved into the shattered barge and mounted machine guns to flank the beach where Yank troops were landing. Their fire was deadly until the Marines turned their guns upon the enemy. The bodies of the enemy snipers can be seen lying on the bottom of the barge.

"Tona-a-č, kje si! Tonač, Tona-a-č!"

Tonač se je približal k brajdi. Razgrinjal je široke liste, kakor bi grozdja iskal, kakor bi trte štel. Nato je gledal v vodnjak in se godal na klicanje iz krčme čez dvor. Hočil je po prstih, a ko je opazil Jurija, je udaril v trdne konjake in obstal pred njim.

Spoznala sta se po dragih očeh in po molku. Mlačala sta osuplo in kakor radovedna vsled živega nasprotja med sabo. Lica v brazdah, v katerih je tičala tema, oči globoke in kalne, život krepak pa posušen; tak je stal Tonač pred mogočnim, dobro rejenim Jurijem. Se se je nasmehnil Juriju in je vprašal prijazno:

"Mati šo zdravi?"

Jurij mu je podal desnico.

"So, a ti si zdrav?"

"Kolikor še da! Zdaj pijem ..."

Izvil je roko iz Jurjeve in urno postopil na cesto. Dejal je še ravnodušno:

"Pridi k Camarju!"

In pred krčmo, predno je stopil čez prag:

"Pridi, Jurij!" je zaklical in izginil.

Jurij je strmel za njim. Še vedno je tako bahat in velikaški, kakor je bil ... Še vedno ukazuje, kadar govori, nič ga ni izpremenila tujina ... Ko pa se je spomnil njegovih kalnih oči in brazd v njegovem obrazu, se je ozrl Jurij visoko po nebu in sklenil, da pojde v krčmo.

Nasproti mu je priropotala starka.

"Kaj je povedal, kakov je bil?" je vpraševala sikačoče.

Jurij jo je nejevoljen odrinil.

"Med hudiče vas je poslal," je odvrnil zamolklo in stopil urno proti krčmi.

Knezovka je vreščala za njim:

"Greš v krčmo, ti tudi? Glej, da te ne zakolje ... Kadar je pijan, je kakor obseden. Zdaj ko se je po svetu klatil, bo še huje, le glej ..."

Vrnila se je v hišo, toda že na pragu se je sesedla in strastno zajokala. Kakor črne pošastne roke so štrlele berglje nad nje-no sklonjeno glavo. Vpila je in klicala Boga, da bi se je usmilil in jo k sebi vzel, ker je to dočakala, da jo zaničujejo lastni otroci. Besna je tolkla z glavo ob steno, klela in razgrajala, dokler ni prišla Francka in jo napol odnesla in odvelkla ter zaprla vežna vrata trdno za sabo.

2.

Ko je stopil Jurij v Krčmo, je stal Camar pri peči križemrok.

3 SHOPPING DAYS LEFT TO BUY GLOVES FOR HELEN Buy Christmas Seals

tak zavaljen, okrogel debeljko. Izpod lahke krčmarske čepice je kukalo ozko nizko čelo, lica zalita in kepašta. Mastni nos je vohal topo navzgor, široka spodnja čeljust pa se mu je tresla od smeha.

"He-he-he!" se je meketal Ča-

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

VOJNE BONDE!

MY NATIVE LAND Spisal LOUIS ADAMIĆ Nova knjiga, katero bo čitalo stotisoče ljudi širom Zdr. držav, med njimi mnogo važnih vladinih funkcionarjev v Washingtonu, posebno še oni, ki delajo na vojaških, relišnih in političnih načrtih za Jugoslavijo in Balkan. Knjiga "My Native Land" bo vzbudila še posebno pozornost med slovenskimi in drugimi jugoslovanskimi Amerikanci, ker se tiče Slovenije in Jugoslavije—pozorišča že nad dve leti najbolj neustrašnega odpora proti nacijski in fašistični okupaciji, civilne vojne, revolucije in proti-revolucije. V "My Native Land" nam Louis Adamić podaja zanimivo zgodbo fužno-slovanških dežel in narodov od sedmega stoletja naprej. Vsebuje 530 strani. CENA \$3.75 IZVOD Naroča se pri PROLETARCU 2301 South Lawndale Avenue, Chicago 23, Illinois V zalogi tudi ostala književna dela Louisa Adamiča

TISKARNA S.N.P.J. SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, hrvalne knjige, koledarje, letake itd. v slovanekem, hrvalkem, slovanskem, čerkem, angleškem jeziku in drugih VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI Vse pojavnice daje vodstvo tiskarne Čepce smerne, unjako delo prve vrste Pišite po informacije na naslov: S.N.P.J. PRINTERY 2657-58 SO. LAWDALE AVENUE TELEFON, ROCKWELL 4804 Tam se dobe na šaljo tudi vsa ustmena pojavnica CHICAGO, ILL.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO Po sklopu 12. ročne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnici. List Prosveta stane na vsi enaki, na člani ali naročniki \$1.50 na eno leto naročnine. Kar pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.50 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, redi, da je list prodajen na člani S.N.P.J. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini vsaj en, ki bi rad čital list vsak dan. Pojavnilo—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika. Cena lista Prosveta je: Za Zdrav. državo in Kanado \$6.00 Za Chicago in okolico je \$7.50 1 tednik in 4.00 1 tednik in 4.50 2 tednika in 3.00 2 tednika in 3.50 3 tednika in 2.00 3 tednika in 2.50 4 tednika in 1.50 4 tednika in 1.75 5 tednikov in 1.00 5 tednikov in 1.50 Za Evropo je \$8.00 Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarje ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto. List, ki je vasa lastnina. PROSVETA, S.N.P.J. 2657 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill. Priložite polijam naročnine za list Prosveto vsoto \$ _____ 1. Ime _____ Čl. družine št. _____ Naslov _____ Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine: 2. _____ Čl. družine št. _____ 3. _____ Čl. družine št. _____ 4. _____ Čl. družine št. _____ 5. _____ Čl. družine št. _____ Mesto _____ Država _____ Nov naročnik Star naročnik